

Geef ons heden ons dagelijksch brood.

<https://hdl.handle.net/1874/353497>

gll

13

GEEF ONS HEDEN
ONS DAGELIJSCH BROOD!

TE ROTTERDAM,
BIJ M. WIJT & ZONEN.
Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.
1856.

N°. LXXXI.

THE UNIVERSITY

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij min geoefenden; —
namelijk: L. MERENS, Predikant, H. E. VINKE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, J. BRAVE, W. VAN DER LEEUW, Predikanten te Amsterdam, R. ADRIANI en J. J. VAN OOSTERZEE, Th. Dr.

Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes onderteekend is.

M. Wijt Stonen

Geef ons heden ons dagelijksch brood!

» Geef ons heden ons dagelijksch brood!» Bedriegen wij ons, of heeft deze bede, de vierde van het allervolmaaktste gebed, dezer dagen in veler schatting verhoogde beteekenis? Op zichzelf beschouwd, het schijnt niet te ontkennen, is die bede, hoe betamend en noodzakelijk ook, minder hartverheffend en rijk, dan eenige andere, die vooraf gaat en volgt. Of is het leven niet meer dan het voedsel, het geestelijk niet meer dan het tijdelijk leven, en de verbeerlijking van Gods naam niet oneindig schooner stof des gebeds, dan het onderhoud van dit nietig aanzijn, dat heden bloeit en morgen wordt afgesneden? Toch, wij kunnen het ons zoo gemakkelijk voorstellen, is juist die bede, die in het midden van het onze Vader gevonden wordt, het

grootte middelpunt van veler gedachten en wenschen, en al moest het zoo niet wezen, toch is het bij velen niet anders, dat de kommer over hunne aardsche belangen hen overal vergezelt, tot zelfs in het huis des gebeds. Zijn alle beden, die de Heer ons geleerd heeft, zonder uitzondering voor alle tijden geschikt, er komen toch uren, waarin inzonderheid déze, en dagen, waarin vooral géne bede ons aangelegen en dierbaar wordt. Maar is dan die, waarbij wij thans zullen stilstaan; niet in vollen nadruk geschikt voor de behoeften van den tegenwoordigen oogenblik? Heeft de Heer eenmaal, onder de voortekenen van den grooten dag Zijner toekomst, nevens oorlog, pestilentie en aardbeving, ook hongersnooden genoemd (1), de dure tijden, die wij beleven, brengen ons, meer dan anders, dat ontzettend woord voor den geest. En hoorde JOHANNES later op Patmos eene stem in het midden der vier dieren weerklinken: »een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning (2):» het gebrek, dat daardoor

(1) Matth. XXIV: 7. (2) Openb. VI: 6.

zinnebeeldig wordt aangeduid, is aan velen in ons midden meer dan bij name bekend. Door den zeldzaam hoogen prijs, waartoe de noodzakelijkste levensbehoeften zijn opgevoerd, verkeert menig huisgezin in kommer en onrust. Terwijl de zorgen dagelijks klimmen, is de geldswaarde belangrijk gedaald, en waar de krachten van niet weinigen door gedurige offers zijn uitgeput, worden gedurig nieuwe en grooter' offers gevraagd. De welgestelde ondervindt het in zijne woning niet minder dan de behoeftigen, dat de dagen zorgelijk zijn, en de vraag: »wat zullen wij eten, wat zullen wij drinken,» wordt ook van lippen gehoord, anders niet of zelden gewoon, haar op bangen toon te herhalen. Bij den gloed van het oorlogsvuur droogde menige bron van welvaart gedeeltelijk op, en al wordt die gloed ook, gelijk wij biddend wenschen, gebluscht, de naweeën der geledene pijn zullen zich hier en daar nog lang laten voelen. Voorwaar, het verwondert ons niet, dat voor menigeen de lange winteravond wel eens door een slapeloozen nacht werd

vervangen, en deze wederom door een morgen van moedeloosheid gevolgd. Ons aangaande, wij zijn even weinig in staat als bevoegd, om over de eigenlijke oorzaken en de vermoedelijke gevolgen van een staat van zaken te spreken, die den vriend der menschheid onwillekeurig huiveren doet, en den staatsman thans meer dan ooit voor het schrikbeeld der armoede, gelijk voor luttel jaren voor het spooksel des oproers deed vreezen. Is ons werelddeel, gelijk sommigen willen, op den afhellenden weg naar een afgrond, waaruit geen menschelijke magt het kan redden, of staat, gelijk anderen hopen, na den druk des tijds weder voor kort of lang gewenschte verligting te wachten? Wij weten het niet, en liever dan ons in ijdele vragen te verdiepen, rigten wij den blik naar omhoog. Wat trouwe liefde van God, die ons thans de aardsehe zorg van een harte wil nemen, waarop die voor het hemelsche slechts zelden zwaar genoeg weegt! Komt, dat wij onze tijdelijke nooden en aangelegenheden zóó leeren beschouwen en dragen, als de Heer in dit

deel van Zijn onschatbaar voorschrift ons leert! Opzettelijk nemen wij ons voor, de vierde bede te beschouwen in betrekking tot de tegenwoordige dagen. Belangrijk zal zij ons worden, wanneer wij haar op zich zelve; belangrijker nog, wanneer wij haar in verband met geheel het onze Vader beschouwen; en allerbelangrijkst, wanneer wij die beschouwing besluiten met een woord naar ieders verschillenden toestand. En Hij, die ons bidden leert, verhooge ook langs dien weg onze rijke stof om te danken!

Nooit heeft een mensch gesproken als deze mensch! Die lofspraak op de heerlijke woorden van het vleeschgeworden Woord mogen wij ook daarom herhalen, omdat de Heer meer dan iemand het geheim heeft verstaan, om in weinige woorden veel, ja, in zeker opzigt alles te zeggen. Verlangt gij bewijs voor die stelling? Gij hebt niet verder dan dit zelfde voorschrift des gebeds, dan deze vierde bede te gaan. Niet slechts

de hoofdgedachte, die in geheel deze bede is uitgesproken, is volkomen zijner waardig, en voor onze behoeften berekend. Neen, wat meer is, ieder woord zelfs verdient, dat wij daarbij opzettelijk stilstaan, want ieder woord is een les, en iedere les verdient, allermeeft in dagen als deze, van de daken gepredikt te worden. Wij vatten, met eenig verschil in de rangfchikking, dan ook slechts het ééne woord na het andere op, en prijzen de gezindheid u aan, die daar wordt vooronderfteld of geeischt.

Geef, zoo luidt het eerste woord dezer bede, en predikt ons terftond onze diepe afhankelijkheid. In dien geest wordt de zin der woorden ook door onzen Catechismus omfchreven: »wil ons met allen nooddruft des ligchaams verzorgen, opdat wij daardoor bekennen, dat Gij de eenige oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg, noch arbeid, noch uwe gaven zonder uwe zegen ons gedijen (1).» Wat het is, afhankelijk te zijn, het heeft naauwelijks aanwijzing noodig. God, zoo belijden wij, gelijkelijc

(1) Antw. 125.

door de H. Schrift en door de ervaring geleerd, is de milde bron, waaruit niet slechts het leven zelf, maar alles, wat tot levensonderhoud noodig is, voorkomt. Hij doet zijne hand open, en verzadigt al wat daar leeft, naar zijn welbehagen. Als de lelien der dalen dorsten, Hij is het, die ze met hemeldauw drenkt, en waar de jonge raven roepen om spijs, Hij doet het voedsel hen vinden. Hoe zou niet inzonderheid de mensch, het pronkstuk zijner schepping op aarde, het uitgelezen voorwerp uitmaken Zijner alvoorzienende zorg? De zon, die onze velden beschijnt en het graan in zijne halmen doet rijpen, is door Hem aan onze transen ontstoken, en de regen, die onze dalen bevochtigt, daalt op zijnen wenk uit de fonteynen des hemels ter neer. Gelijk Hij eenmaal zijn volk met hemelspijs in de woestijn heeft gevoed, zoo verkwikt Hij nog onze harten, beide met spijs en met vrolijkheid. Te vergeefs dan, dat men vroeg opstaat en zich laat ter ruste begeeft en brood eet van bittere smart; wat anderen vruchteloos najagen, geeft Hij als in den slaap

aan de zijnen, vaak zonder moeite en op de meest verrassende wijze. Te vergeefs, dat wij tighelen strijken en branden om het Babel van onzen voorspoed hemelhoog op te trekken: zoo de Heer het huis niet bouwt, vergeefs dat de bouwlieden sloven; zoo de Heer de stad niet bewaakt, te vergeefs betrok de wachter zijn post. Dat alles weten wij allen, maar, zegt mij, wordt het ook genoeg verstaan en behartigd? Wij kunnen nauwelijks voor ernstige tegenspraak vreezen, wanneer wij beweren, dat het gevoel van afhankelijkheid in onze dagen bij maar al te velen verdoofd is. Is het de natuurlijke hoogmoed van het hart, die zich in deze eeuw van openbaarheid, steeds onbeschaamder vertoont? Is het de verbazende ontwikkeling van krachten, die op stoffelijk gebied wordt gezien in gedurig klimmende mate? Is het de invloed van den loop der wereldgebeurtenissen, waardoor vaak schaamteloos geweld en list wordt begunstigd en de valsche waan van alles te kunnen, gelijk men meent reeds bijna alles te weten, niet weinig aangekweekt wordt? Welligt werkt wel het

een met het ander te zamen, om den mensch, die zijne kleinheid vergeet, in droomen van gewaande grootheid te wiegen, en zeker heeft dit geslacht naauwelijks ééne behoefte, meer dringend dan die van te worden teruggewezen naar de plaats, die het best deed nooit te verlaten, niet tegenover God, veel minder buiten of boven, maar onvoorwaardelijk onder Hem! Ziet, daar treedt de Meester, die ons bidden wil leeren, reeds met dit eerste woord als Boetprediker tegen duizenden op, en roept het hun waarschuwend toe: Ook van uw aardsehe lot zijt gij geen Heeren en meesters, maar onbepaald van Eénen afhankelijk, in wiens hand uw adem is en bij wien al uwe paden zijn. Gij zegt, dat gij uw brood hebt, o mensch, maar eigenlijk is het God, die het heeft, want de aarde met al hare volheid is de zijne, en het is in den letterlijken zin des woords genadebrood, dat zelfs de rijkste in ons midden moet eten. God wenkt, en de staf des broods wordt verbroken (1), en misgewas beschaamt de hope des landmans, en stormwind of blik-

(1) Ps. CV: 16. Jesaia III: 1.

semvuur teistert den mild beladen akker. God spreekt, en tegen alle verwachting wordt de vervulling der oude belofte herhaald: »men zal eten en overhouden!» (1) Hoort het, gij onverstandige armen, die bedelend aanklopt van huis tot huis, met de vraag: »geef, geef» op de lippen, maar nimmer opziet en smeekt: o hemelsche Vader, geef Gij! Hoort het, gij onnadenkende rijken, die u aan de welvoorzienene tafel ter neerzet zonder oogen te sluiten en handen te vouwen, en aanvalt op het voedsel, gelijk een rund op de krebbe, zonder te bedenken uit wien en door wien en tot wien al deze dingen zijn. Hoort het, gij geslacht onzer eeuw, dat zooveel geniet zonder danken, en zooveel ontbeert zonder hopen: hier op aarde vliet de steeds verbrede stroom der behoefte, maar in den hemel alleen ontspringt de volle bron der vervulling. Geef is het eerste woord van den biddende, die zich diep afhankelijk voelt! —

»Geef, hemelsche Vader, geef brood,»
zoo bidden wij verder, en ontvangen een

(2) 2 Kon. IV: 43.

andere les. Men heeft meermalen gevraagd of hier tijdelijk, dan wel hemelsch brood werd bedoeld; eene vraag, die voortkwam uit de overdrevene zucht, om in ieder, zelfs het eenvoudigst woord der Schrift eene verborgene bedoeling te zoeken, en uit de bekrompen meening, als ware de bede om aardschen nooddruft de wijsheid onzes Heeren onwaardig. Wij gelooven wel gaarne, dat de Christen, die gemakkelijk van het zichtbare tot het onzichtbare opklimt, er ook hier onwillekeurig toe komen kan, om te gelijk, ja in zeker opzigt boven alles te denken aan de spijs, die niet vergaat, maar blijft tot in het eeuwige leven. Doch op de vraag, wat de Heer hier bedoeld heeft, aarzelen wij geen oogenblik het eenvoudigst en meest algemeen gevoelen te kiezen, dat ook in onzen Heidelb. Catechismus wordt voorgestaan. Maar wanneer dan nu de Heer ons in den meest eigenlijken zin om het lieve brood leerde bidden, dat voor onze oogen gemalen, gekneed en toebereid wordt, waartoe roept Hij ons dan anders, dan tot stille tevredenheid op? — Ik erken, gelijk

meermalen in de H. Schrift (1), wordt ook hier al wat wij voor het tijdelijk leven behoeven, zaamgevat in het ééne woord: brood; maar daarmede leert ons dan toch de Heer onze bede beperken tot wat strikt noodzakelijk is, zonder dat Hij ons dadelijk vrijheid geeft, haar ook uit te strekken tot wat overtollig mag heeten. Het is, als wijst Hij zijn' discipel tot de bede van AGUR terug (2): »armoede noch rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels, opdat ik, verzadigd zijnde, U niet verlooehene of verarmd zijnde niet stele, en den naam mijns Gods aantaste!" En tegelijk, als wijst zijne hand ons vooruit naar de betuiging van PAULUS: »indien wij voedsel en deksel hebben, wij zullen tevreden zijn (3)." Tevredenheid met een matig deel, die onze voorvaderen van den gulden middelstaat spreken deed: zou er wel ééne gezindheid zijn, die naast het gevoel van afhankelijkheid, zooveel in onze dagen ontbrak? Het gebrek aan het eene vloeit trouwens noodzakelijk uit het gemis van het andere

(1) Zie bv. Gen. XXVIII: 20. (2) Spr. XXX: 8, 9.

(3) 1 Tim. VI: 8.

voort. Vergeet ik, dat het de Heer is, die arm maakt en rijk, ik wacht mijn fortuin van mijzelfen of anderen, en bij schier onvermijdelijke teleurstelling ben ik aanstonds ten diepste misnoegd. Ach, het is gemakkelijk, met een tamelijk gedwongen glimlach te zeggen: »ik heb geleerd vergeenoegd te zijn,» maar niemand kan het in waarheid, dan geoefend in de school des gebeds, en die school wordt, zegt zelve door hoevelen voorbijgegaan! De bedelaar mort, dat hij geene bedeeling ontvangt; de bedeelde, dat hij te karig bedeed; de rijker voorzien, dat hij toch nog altijd misdeeld is, vergeleken bij talloze anderen. De middelstand bootst manieren en levenswijs van den meer aanzienlijken na; de welvarende heeft bijna niets in eigen schatting, zoolang hij niet zooveel heeft als velen, en monarchen zelfs, zijn zij volkomen voldaan, zoolang zij magtiger monarchen met krachtiger scepters zien heerschen? Neen, schrijven wij het niet toe aan den druk der tijden, waardoor alle standen bekneld; wijt het veeleer aan het juk der zonden, waardoor zoovele

harten beheerscht zijn! Leer uwe ingebeelde behoeften beperken, o mensch, opdat gij voor de wezenlijke te vrijmoediger vervulling moogt vragen! Dank voor wat gij meer hebt, dan voedsel en kleeding op den weg, maar reken er nooit voor altijd op, en mor allerminst, wanneer u onthouden blijft, wat ook nergens toegezegd werd! Gij dan bidt aldus, niet: »geef mij weelde,» maar eenvoudig en alleen: »geef mij brood!» Immers, »wij hebben niets op de wereld gebragt, en het is openbaar, dat wij daaruit ook niets uitdragen zullen.» (1)

Wij gaan verder. »Geef dagelijksch brood,» zoo leert de Heer ons in de derde plaats bidden, d. i., naar de meest waarschijnlijke vertaling van dit eenigsints moeilijk woord, genoegzaam brood voor iederen dag van het leven. Die alzoo het brood zijner behoefte begeert, wat drukt hij anders uit, dan juist dit: »hemelsche Vader, gij moogt mij niet meer geven, dan ik waarlijk behoef, Gij zult mij dan toch ook niet minder toedeelen, dan mij wezenlijk noo-

(1) 1 Tim. VI: 7.

dig is." Maar alzoo opgevat predikt dan ook dit woord de noodzakelijke les des vertrouwens. Het roept iederen morgen ons toe: »Wentel uwen weg op den Heer en vertrouw op Hem, Hij zal het maken (1)», en iederen avond: Hij, die u heden gevoed heeft, zal u ook morgen gewis niet verlaten! Iederen dag keeren onze behoeften terug, maar de hemelsche Vader weet, dat wij al deze dingen behoeven. De jonge leeuwen lijden armoede en hongeren, maar die den Heer verwachten hebben geen gebrek aan eenig goed. Wentel uwe bekommernissen op Mij, spreekt de Heer, want Ik, de Almagtige, zorg! — Die les van geloofsvertrouwen, zou zij al wederom geen les zijn, inzonderheid voor de tegenwoordige dagen? Voorwaar, niet lang heeft men onzen Tijd met zijn koortsig gloeiend gelaat te beschouwen, om er een' trek van moedeloosheid en stille vrees op te vinden. En geen wonder, want wat al verwachtingen, ook voor ons tijdelijk welzijn, werden bitter teleurgesteld, en hoe menige berekening faalde, bijna met wis-

(1) Psaltn XXXVII: 5.

kunstige juistheid gemaakt! Nu wendt het afkeerig Israël zich tot de bergen en dan tot de heuvelen heen (1), en beide malen vergeefs. »Men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds; naar genezing, maar daar is verschrikking» (2), zoo klinkt het eentoonig klaaglied der eeuw, telkens alweder op nieuw. Van wien zult gij het brood nog verwachten, reizigers in deze barre woestijn? Van togtgenooten, die het u heden nog geven kunnen? Zij kunnen of willen welligt morgen niet meer. Van ondernemingen, die men u zegt, dat niet misloopen konden? Als of wij niet leefden in een eeuw, waarin het minst waarschijnlijk vaak het meeste kans heeft van slagen, en wat digter onder onze handen gekomen schijnt, vaak onmetelijk ver van ons wijkt! Nèen »vertrouwt op den Heer tot in eeuwigheid, want de Heere Heere is een eeuwige Rotssteen (3)!" O, ik weet het, voor u schijnt die les onbeduidend, die niet weet, wat gebrek lijden is. Maar, niet waar,

(1) Jeremia III: 23.

(2) Jeremia VIII: 15.

(3) Jes. XXVI: 4.

behoefte, u valt het gebrek lijden zwaarder, als het laatstbespaarde moet weggebragt worden en de honger, als ongebeden gast, zich aan uwe ledige tafel komt plaatsen; als gij den morgen ziet aanbreken, moeders, met de vraag: hoe zal ik heden mijn verkleumden lieveling warmen? en gij den middag zaagt voorbijsnellen, vaders, zonder dat de vraag werd beantwoord: wie zal mijne schreiende vrouw en mijne vermagerde kinderen voeden? Armen, dán aan het woord des Heeren gedacht, die u dagelijksch brood doet begeeren! Dan in het geloof, dat de Vader geen kind laat verhongeren, dat geloovig op Hem vertrouwt, met nieuwen moed de hand aan den arbeid geslagen, als kondt gij u schatten vergaaren! Maar dan ook allermint de gelofte van JACOB vergeten: »indien God met mij zal geweest zijn, en mij op dezen weg zal behoed hebben, en mij gegeven zal hebben brood om te eten en kleederen om aan te trekken, zoo zal de Heer mij tot een God zijn, alle de dagen mijns levens.» (1)

(1) Gen. XXVIII: 20-22.

Intusschen, niet enkel het, bepaaldelijk ons dagelijksch brood leert de Heer ons biddend begeeren. Verwondert u dat, mijne vrienden, en hebt gij welligt de bedenking gereed: hoe, is het niet Gods brood, dat ons gedurig verkwikt, en is er wel iets, dat eigenlijk het onze mag heeten? Bewondert veeleer de wijsheid des Heeren, die in dat enkele woord, in den geest van het Evangelie verstaan, een nieuwe les, de les van noeste werkzaamheid gaf. Is het niet, als hooren wij hier aan den ouden vloek ons herinneren, die ons in zoo menig opzigt ten zegen werd: »in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten?» Neen, voorwaar, hij is de echte discipel des Heeren niet, al wist hij dag en uur zijner bekeering te noemen, die de tijdelijke belangen van zich of de zijnen verwaarloost, en met reden heeft een Apostel gezegd: »zoo iemand niet wil werken, dat hij ook niet ete.» (1) De ware godzaligheid is volstrekt onvereenigbaar met traagheid en lediggang, en die zijn eigen gezin niet verzorgt moet erger dan een onge-

(1) 2 Thess. III: 10.

loovige heeten. Gij, die het brood der luiheid eet, eet niet uw, maar eens anders brood. Gij, die met uw eigen brood niet te vreden, naar de middelen des bestaans van anderen omziet en hem verhindert, wat God hem schonk van goeder hart te genieten, vindt in dat woord dien schandelijken broodnijd veroordeeld. Gij, die door gierigheid aan anderen onthoudt wat hun toekomst, de betaling noodeloos uitstelt van wat gij den broeder reeds sinds jaar en dag zijt verschuldigd, of den zuurverdienden penning der armoe beknibbelt, waar gij hem verdubbelen kont, gij vertreedt den naaste, die om zijn brood bidt als gij, en straks wordt de bedreiging vervuld: »het geschrei der werklieden, wier loon gij verkort hebt, klimt tot de ooren des Heeren Zebaoth op (1)''! Werkzaamheid, die les voor alle tijden, is zij het nog niet meer bijzonder voor dezen tijd? Zie, met blijdschap begroeten wij zoo menige poging, om, afzonderlijk of gemeenschappelijk, den nijpenden nood te verligten: de eeuw van velerlei

(1) Jac. V: 4.

gruwelen mag tevens een eeuw van klimmende weldadigheid heeten! Maar voorzeker, wanneer de armen daardoor leeren op anderen te steunen, in plaats van zelve te arbeiden, en in een staat van onmondigheid blijven, waarbij zij zich te minder beijveren, naar mate voor hen meer gedaan of bedacht wordt, ik vreeze dat er meer liefde dan wijsheid in zulk een hulpbetoon schuilt. Niet, wie geld, maar wie arbeid verschaft is de beste vriend van den arme, en zoo het waar is, wat dikwijls geklaagd wordt, dat daar zijn, die niet verkiezen te werken, waar dikwijls handen te kort zijn, voorwaar, zij verdienen armoe te lijden! Vrienden der menschheid, vergeet het niet, dat het uwe eerste pligt is, de oorzaken meer nog dan de gevolgen der behoefte te stuiten! Armen, bedenkt, dat het eigen verdiende brood het meest smakelijke en gezegende is! Christenen, werkt zoolang het dag is in den u aangewezen' kring: wie weet, de nacht kon reeds zoo spoedig beginnen!

Dat wordt ons zijdelings door het vijfde woord der bede herinnerd. »Geef heden,»

of, gelijk Lucas het noemt, het brood voor iederen dag. Neen, de Heer leert ons niet voor morgen of overmorgen, maar voor elken dag bij vernieuwing te bidden. Maar even daardoor heeft Hij ons ook de les eener christelijke onbezorgdheid gegeven, die, wij gebruiken nogmaals de woorden van het leerboek der vaders: »het vertrouwen van alle schepselen aftrekt, om op God alleen het te stellen (1). En voor wie kon zulk eene les belangrijker zijn, dan voor JESUS' eerste Apostelen? Reeds als visschers en tollenaars kan het sommigen hunner wellicht reeds vroeger gebeurd zijn, dat zij heden naauwelijks wisten, of zij morgen wel genoeg zouden hebben. En toen zij nu, afgeroepen van tolhuis en vischwant, niet den overvloed, maar het dagelijksch middel van bestaan vaarwel moesten zeggen, wat bede was minder overtollig dan deze? Daar gingen zij straks henen, zonder buidel of male of schoenen; bijna niets bezittende, dan de parel van oneindige waarde, niets winnende, dan alleen een schat in den hemel! O, als

(1) De 50e Zondag van den Heidelb. Catech.

zij de huichelende Kajaphassen zich zagen baden in weelde, en het goud zagen toestroomen aan vuige bedriegers, en in hunne armoë het schandloon der Simons nog met het woord moesten afwijzen: »Uw geld zij met u ten verderve" (1) — wat geloof was er dan vaak niet noodig om hen het hoofd gerust op den harden grond te doen nederleggen, terwijl zij tot elkanderen spraken: »Broeders, Hij, die ons daarboven aan den maaltijd der verlostgen genoodigd heeft, zal ons hier toch niet van gebrek laten omkomen!" — Zulk eene echt christelijke onbezorgdheid, wèl wordt zij weinig in ons midden gevonden. Is het niet, alsof juist haar tegendeel, vooral in onze dagen, gedurig meer wordt gezien? Als wij een oogenblik stilstaan op de woelige markt dezer wereld, en wij zien al dat slaven en draven en graven, als naar verborgene schatten; als wij ons dan in onze gedachten verplaatsen in zoo menige stille binnenkamer, waar wordt gepeinsd, gecijferd, gezorgd voor dagen en jaren vooruit: zouden

(1) Hand. VIII: 20

wij niet bijna denken, dat die allen een verbond met den dood hadden aangegaan, opdat hij hen niet op dezen weg zou ontmoeten? En als wij daarbij in donkere dagen de kleinmoedige vragen vernemen: waar moet het heen, als dat zóó gaat; waarvan zal ik nog leven, als ook dat laatste is opgeteerd; wat zal ik bouwen, wanneer die schuur óók al te klein is, en afgebroken moet worden — zouden wij niet moeten wenschen aan die angstvalligen toe te roepen: »hoe dikwijls sidderen stervelingen voor pijn, die nooit geleden wordt?» Daar zwoegt de mensch voor later jaren, en een hand breedte zijn zijne dagen gesteld, en terwijl hij het luchtkasteel boven zijn hoofd wil voltoojen, gaapt reeds het graf voor zijn voet! »Wees toch niet zoo dwaas,» roept de groote Meester ons toe: »kind eener eeuw, waarin gij althans dit ééne geleerd hebben moest, dat de kansrekening der toekomst eene ijdele hersenschim is! Zorg, Christen, maar zonder bezorgd te zijn; spaar op heden voor morgen, maar niet als zulken, die meenen, dat het heden hun

alles, het morgen niets heeft te geven. Wie zijne ziele kwelt met den dag, die nog niet is en mogelijk nimmer zal dagen, legt zichzelve een last op de schouders, waarvan hem de Heer wil ontslaan. Wie geleerd heeft, in geen ding boven mate bezorgd te zijn, de vrede Gods zal in CHRISTUS JEZUS zijn hart en zinnen bewaren."

En nu nog het laatste woord, dat onaangeroerd staan bleef: geef ons — maar reeds hebt gij het u zelve verklaard en de les eener liefde verstaan, voor wie het niet genoeg is te bidden: geef mij mijn dagelijksch brood!" De rijke, die dat liefelijk » ons » van heeler harte herhaalt, laat den armen LAZARUS niet liggen aan de poort zijner woning, maar neemt zijns zich vriendelijk aan, en geeft hem een ruimer deel, dan hij zijnen honden zou gunnen. De arme, wien dit ons uit de ziel welt, ziet daarbij zonder wrok op den rijken en benijdt zijn overvloed niet, maar bedenkt: de Vader, die mij het tranenbrood afwoog, is dezelfde, die hem den overvloeienden beker van vreugde op de hand heeft gezet! Christenen, wat dunkt

u, zou dat woord in onze dagen nog wel in al zijn diepte verstaan worden? Maar wat vraag ik, waar de zelfzucht, in plaats van door klimmende behoefte gefnuikt te worden, integendeel boven mate geprikkeld is? Zelfzucht, zij rooft den behoeftige niet zelden het laatste stuk broods uit de hand, om het op haren eigenen, reeds gevulden schotel te leggen. Zij doet de ooren digter sluiten, naarmate meer wordt gevraagd, onder het steeds luider geklag, dat men toch niet aan alles kan doen. Zij doet duizenden opzien tegen offers, die in een' tijd als den onzen eigenlijk meer gebragt moest worden, offers van overtollig vermaak of opschik of gemak, waarvan men niets zou willen missen, omdat men het nu eenmaal sedert jaren gewoon is, maar waarbij men welligt niet eenmaal bedenkt, wat anderen zich wel moeten ontzeggen. Waartoe nog verder gegaan? Tegen al de klimmende kwalen der eeuw op maatschappelijk grondgebied bestaat slechts eene medicijn, die onfeilbaar en nimmer uitgeput is, omdat zij Goddelijk is van oorsprong en kracht, het

is liefde, zelfverloochenende, opzoekende, zich telkens meer uitbreidende liefde. O, hoe gelukkig de aarde, hoe gezegend de rijkdom, hoe verdragelijk de armoede zijn zou, indien allen de lofspraak verdienden, die PAULUS eenmaal aan de Macedoniërs gaf: »dat zij niet slechts naar vermogen gewillig geweest waren, maar zelfs ook boven vermogen (1).” Werke mede, wie het kan, om dien schoonen dag te verhaasten, en gij, christen-broeders en zusters, leeft, o leeft meer voor elkander, gelijk gij voor elkan- deren bidt!

Al moesten wij hier eindigen, wie onzer zou de vierde bede te arm noemen, om in onze dagen nog eens opzettelijk overwogen te worden? En toch kan onze beschouwing nog in rijkdom en belangrijkheid en zeer zeker in verscheidenheid klimmen, wanneer wij de bede, tot dusver op zichzelf be- schouwd, thans gaan plaatsen in verband tot geheel het Allervolmaakste gebed. Een viertal opmerkingen hebben wij u daarom-

(1) 2 Kor. VIII : 3.

trent mede te deelen, die wij ons vleijen, dat uwe opzettelijke behartiging waardig zijn.

De eerste. Jezus leert bidden om dagelijksch brood, maar tegenover die ééne staan vijf andere beden van meer verheven beteekenis. Wanneer iemand ons een algemeen bevattelijke verklaring vroeg van het voorschrift des Heeren: »zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden (1),» ik zou hem op dezen sterksprekenden trek van het onze Vader verwijzen en mij dunkt, hij zou de meening verstaan. Ziet, zoo de Heer geen enkele bede om voorziening van tijdelijken nood in dit zijn voorschrift had opgenomen, hij had onzen zinnelijken toestand voorbijgezien en zich in onze onveranderlijke behoeften misrekend. Onze ziel toch, ach, zij kleeft zoo vast aan het stof, en op wat breede vleugelen ook de geest zich tot een hooger wereld verheffe, het vleesch laat zijne regten niet varen, zoolang wij geroepen zijn in dezen tabernakel te wonen. Hoe juist ge-

(1) Matth. VI: 33.

past alzoo, dat de Heer onze lichamelijke behoeften niet onderdrukken, maar gedenken en bevredigen wilde! Omgekeerd, zoo Hij aan onze tijdelijke aangelegenheden even veel of meer plaats in zijn voorschrift, als aan onze geestelijke, ingeruimd had, en, om iets te noemen, vijf verzuchtingen voor het aardsche en één voor het hemelsche ons op de lippen gelegd: ach, Hij had, schijnbaar althans, het zegel zijner goedkeuring aan onze aardschgezindheid gehecht en de zware boeijen, die aan het slijk der aarde ons kluisteren, met éénen kluister vermeerderd! Maar thans, merken wij het op, hoe Hij aan den éénen kant onze zwakheid te hulp komt, en aan den anderen ons krachtiger wil doen opwassen naar den inwendigen mensch. Hij roept met andere woorden ons toe: het lichamelijke is niet eerst, maar het geestelijke, daarna het lichamelijke! Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die daar blijft tot in het eeuwige leven (1)! Ach, ware die les der hemelschgezindheid minder door de meesten

(1) Joh. VI: 27.

vergeten! Hoeveel ligter zou de zorg der aarde ons vallen, wanneer het meer vooraan stond daarbinnen: de wereld gaat voorbij met al hare begeerlijkheid! Maar is het niet zoo, mijne vrienden, is het niet zoo? Gelijk ten alle tijde, zoo hecht men inzonderheid ook in deze dagen te krampachtiger aan de aarde zich vast, naarmate zij ons dieper teleurstelt, en verwacht te meer van den tijd, naarmate hij ons meer doet ontzinken! Of dreigde ooit een geslacht meer stoffelijk en stofvergodend te worden, dan dat thans de wereld doorwandelt, en schijnt het niet, als men naar niet weinigen hoort, of het louter dwaasheid ware nog aan eene andere bestemming dan hier beneden te denken? Ja, gij zelve, die haar niet vergeet of verloochent, gevoelt gij u niet meest tot bidden gespoord, als de zorgen van dit leven u kwellen, en hoe is het mogelijk, dat gij voor Gods aangezicht stroomen van tranen over de rampen, en naauwelijks een enkelen traan over de zonden, die u drukken, kunt storten? Hoe mogelijk, dat gij u om een handvol nietig klatergoud afslooft,

zonder dat gij nog in waarheid »den schat in den akker van het koningrijk der hemelen» zocht? Ach, hoeveel in ons wordt beschaamd en veroordeeld reeds door deze ééne herinnering: Vijf beden gaf de Heer voor het hemelsche, en slechts één voor het aardsche!

Een' tweede zal volgen. Jezus leert bidden om dagelijksch brood, maar die bede wordt voorafgegaan door drie anderen voor de verheerlijking van Gods heiligen naam. Gij hebt het immers meermalen opgemerkt? Eerst is het, tot driemaal toe: »uw, uw, uw; dan viermalen, ons, ons, onze, onze." Gelijk het geestelijke boven het tijdelijke gaat, zoo gaat ook, indien hier van tegenstelling sprake kan zijn, de eer van God nog boven ons eigen belang. Maar wat allerbelangrijkste wenk dan, aangaande de bepaalde gemoedsstemming, waarin deze vierde bede door ons ontboezemd moet worden! Helaas, dat er ook in onze dagen zooveel gevonden worden, bij wie het gebed om dagelijksch brood zoo vooraan staat, als ware de vierde bede op eenmaal de eerste ge-

worden, en dat in den nood der tijden zoo vaak de orde wordt omgekeerd, kennelijk door JESUS bepaald, en eerst het »ons, ons, ons," en dan pas, indien ook maar, het »Uw, Uw, Uw," wordt gehoord! Zeg mij, behoefte, waarom ontbreekt u zoo vaak de vrijmoedigheid bij het bidden om dagelijksch brood? Is het ook daarom niet, omdat uw hart u veroordeelt, dat gij telkens uw eigen belang boven de eere Gods hebt gesteld? Als ons hart zoo angstig den tijdelijken nooddrift begeert, en vaak zoo koel is en stug, waar het om Gods naam en rijk en wil is te doen, ach, dan zijn wij ook bij ons bidden nog geheel en al uit de aarde, en spreken uit de aarde, en de hemelsche Vader erkent ons voor zijne echte kinderen niet. Wilt gij het weten, hoe een Christen bidt om dagelijksch brood? Hij wenscht eerst en meest dat Gods naam geheiligd zal worden, hetzij door zijn gebrek, hetzij door zijn overvloed. Hij wenscht vurig, dat Gods koninkrijk kome daarbinnen, en lief en leed zijn hem welkom, mag slechts onder beiden de CHRISTUS eene plaats in zijn harte verkrij-

gen. Hij eerbiedigt Gods wil boven alles, hetzij die wil hem een ruimer of kariger deel hier op aarde heeft afgemeten. En zoo gestemd, weet hij dan ook, dat het den Vader welgevallig is, zoo hij aardsche spijs komt begeeren, omdat Gods Geest met zijn eigen geest heeft getuigd, dat hij de hemelsche eerst heeft gezocht. En is hij daardoor verzadigd, hij dankt bovenal daarom voor de verhooring der vierde bede, omdat zij op hare beurt hem tot de heiliging van Gods naam en den arbeid voor Gods rijk en de volbrenging van Gods wil telkens bij vernieuwing in staat stelt. Medezondaren, de hand op het hart! Zijn de drie eerste beden in uwe ziele geweest, voor gij de vierde hebt opgezonden? . . . .

Een' derde herinnering. Jezus leert bidden om dagelijksch brood, maar die bede wordt gevolgd door twee andere, om hoogere, dan aardsche belangen. Het »ons" is eenmaal gehoord, maar het klimt aanstonds van het mindere tot het meerdere op, en vergeving van zonden en bewaring in verzoeking, zij worden afgesmeekt met

dezelfde lippen, die pas vroegen om de spijs, die vergaat. Verstaat gij reeds wat het zegt, of denkt gij veeleer bij u zelve: »hoe, moeten wij eerst om dagelijksch brood en dan pas om vergeving en heiliging vragen?» Ik erken, zoo moest het niet zijn, en had de Heer een voorschrift des gebeds aan verhevener wezens gegeven, Hij zou het ongetwijfeld in dit opzigt geheel anders ingerigt hebben. Maar Hij verordende dit voorschrift voor zinnelijke en zondige menschen, bij wie de tijdelijke nood niet slechts de hoogere behoeften opwekken, maar ook onderdrukken en uitdooven kan. Daarom wilde Hij ons alras de zorg voor het ligchaam van het kleinmoedige hart nemen, opdat wij daarna, in dit opzigt verruimd van gemoed, met te grooter drang zouden komen, om geestelijke gaven te zoeken. Maar wat leerzame wenk dan wederom, juist in deze schikking begrepen! Zijn er ook in onze dagen zoovelen, die, ja, roepen tot God, als hun het scherpe zwaard des hongers op de keel wordt gezet, maar die, zoodra deze krijtende behoefte voldaan is,

verzuimen wat beters te zoeken, zij worden door den Heiland, met ernst en liefde bestraft. Of, zegt mij, wordt het niet te dikwijls ook door de besten vergeten: de verhooring der vierde bede moet ons aanvuren in de vijfde en zesde? Ziet, de hemelsche Vader vervult uwen aardschen nooddruft genadig, en gij zult ondankbaar genoeg zijn om voort te leven in verwijdering van Hem, in plaats van, door zooveel liefde verteederd, aan zijne voeten gebogen te zeggen: Vergeef ons onze schulden? Nog eens, de hemelsche Vader zorgt voor uw ligchaam, en gij zult niet beven om die versterkte kracht aan de dienst der zonde te wijden, en niet bidden met klimmenden aandrang: leid ons niet in verzoeking, en door Hem uit aardschen kommer verlost, niet boven alles begeeren: verlos ons van den Booze? Heerlijkheid en liefde en magt openbaart Hij in uwe milde verzorging, en gij zoudt niet met verhoogde erkentenis uitroepen: Uwe is het koningrijk en de kracht en de heerlijkheid, en waar Hij alzoo dagelijks Zijne beloften vervult, dat het u

aan niets zal ontbreken, zoudt gij het amen des geloofs niet met dankbare vreugde doen hooren? In der waarheid, groot is ons voorrecht alrede, dat wij om dagelijksch brood mogen bidden. Maar dubbel groot zal het zijn, zoo deze bede zelve ons ten prikkel en wegwijzer wordt om met nog veel vuriger aandrang Gods beste gaven te zoeken!

En nu nog een vierde wenk van gelijksoortigen aard. Jezus leert bidden om dagelijksch brood, maar Hij leert het aan zijne opregte discipelen. Willen wij er mede zeggen, dat wie nog geene discipelen van den Heer zijn geworden, ook niet op dagelijksch brood mogen hopen? Hoe zouden wij het kunnen beweren, zonder de liefde van Hem te miskennen, die zijne zon laat opgaan over boozen en goeden, en zelfs aan de Heidenen zich niet onbetuigd heeft gelaten, hun regen gevende en vruchtbare tijden (1). Maar dit spreken wij met vrijmoedigheid uit, dat men, om met kinderlijk vertrouwen de vervulling van deze bede te vragen, een kind Gods geworden moet

(1) Matth. V: 45. Hand. XIV: 17.

zijn, aan de hand des eengeborenen Zoons tot den Vader wedergebracht. En worden er nu wederom zooveel in onze dagen gevonden die, ja wel onophoudelijk klagen en ook van tijd tot tijd bidden, maar den troost van het Evangelie genieten willen zonder dat zij de eischen van het Evangelie vervullen, omdat zij het eeuwig onderscheid tusschen den onvernieuwden zondaar en den geloovigen Christen vergeten, hun roepen wij nadrukkelijk toe: wat verwacht gij het goede van een Vader, met wien gij nog in het geheel niet verzoend zijt, en mort, zoo Hij u zijne hand niet ontsluit, wien gij het hart hebt onthouden? Wordt eerst, wat gij tot dusver niet waart, een opregt discipel van CHRISTUS, door geloof en wedergeboorte! Laat eerst de belijdenis hooren, dat gij, opstandeling in Gods zedelijk rijk, de schraalste bete en de minste teug hebt verbeurd, en dat er voor u slechts één middel is om bewaard te worden voor eeuwigen honger en kommer, de geloovige gemeenschap met Hem, die zijn vleesch gaf voor het leven der wereld (1)! Laat door

(1) Joh. VI: 51.

dien Zoon tot den Vader u wederbrengen en kom dan, waar de groote zake tusschen Hem en uw hart voor altijd uitgemaakt is; om met vrijmoedigheid nu ook de teerkost op den weg te begeeren, die naar een hemelsch Vaderland voert. Geen hope op Hem, dan in en door dien Eenige, met wien de Vader ons alle dingen wil schenken! Geen goede gaven te wachten, wanneer niet de beste gave, die des H. Geestes, is gevraagd, geschonken, ontvangen!

Heere JESUS, hoe zullen wij immer naar waarde U danken, dat Gij ons in zulk een' geest leerdet bidden!

Is de vierde bede niet in uwe schatting gerezen, mijn lezer? Zij beloofde welligt zoo weinig, en zie, zij gaf zoo eindeloos veel. Oppervlakkig beschouwd, zou de overgang van de derde tot de vierde bede bijna al te sterk kunnen schijnen. Aanvankelijk klimt het gebed, bijna met ieder woord, dat wij uiten. Heiliging van Gods naam, wat gedachte! Komst van Gods rijk, wat

verwachting! Volbrenging van Gods wil, welk eene zaligheid! Maar nu: brood, voor buik en spijze, die te niet gedaan worden, en dat nog slechts voor een' enkelen levensdag! Bijna klonk die toon ons te aardsch onder zooveel hemelsche toonen, en schier scheen de afstand te groot tusschen engelen, die Gods wil daarboven volbrengen, en menschen, die op aarde om dagelijksch brood moeten vragen. Toch hebben wij bij rijper overweging gezien, hoe juist dit woord op zijne plaats staat, en hoe groot onze Heer was, ook daar, waar Hij aan onze betrekkelijk kleinere behoeften gedacht. Wat bovendien voor alle tijden noodzakelijk is, bleek ons nog meer bijzonder een woord voor onze dagen te wezen. En nu, wat zullen wij aan al het gezegde nog toevoegen, waar wij het oog slaan op ieders bijzonderen toestand? Wij hebben een woord ten slotte tot u, die het dagelijksch brood hebt; tot u, die het niet hebt; tot u, die meer hebt dan dat; tot allen zonder onderscheid eindelijk.

Er zijn onder u, die ons tot dusver ge-

volgd zijt, niet weinigen, die gezegd kunnen worden het brood hunner behoefte te hebben. Dezulken bedoel ik, die levende van het werk hunner handen, het voorregt genieten, om zelve te kunnen voldoen aan den niet al te hoog gestemden eisch van de hunnen. Gelukkige, onder ons volk nog altijd talrijke middelstand! Ik bewonder den geloovigen rijke, ik eerbiedig den godvruchtigen arme, maar toch, de middelstaat blijft wel in menig opzigt de beste. Wie in stille onbekrompenheid zijn dagelijksch brood mag genieten, voorwaar, hij ontkomt aan duizend verzoeking en bezwaren, waaraan de rijkdom zijne bezitters en de armoede hare slagtoffers blootstelt! Wat dankbaarheid moet die van u evenaren, die op de vraag: » heeft u ook iets ontbroken » volmondig het » niets Heere » herhalen kunt van JESUS' eerste Discipelen! Wat dankbaarheid vooral in deze dagen, waarin zooveel hooge bergen gedaald, en zooveel goudaders, eenmaal vol, geheel en al zijn ontledigd! Hoe menige winter, die welligt niet zonder groote zorg te gemoet gezien werd, en toch niet zonder schoone

verrassing geeindigd! En dat was in meerder of minder mate alzoo, al de dagen, die gij op aarde hebt doorgebracht, en dat, waar gij zoo vaak dien Vader vergat, die u voedde en hoedde en kleetde! O hoe rijk moet de schatkamer zijn, waaruit, nu reeds zoo-vele eeuwen achtereen, zoovele millioenen iederen dag onderhouden worden, en hoe vol moesten de harten niet wezen, die met zoo oneindig veel goeds door den Algoede verkwikt zijn! Laat het maar bij zooveel dankstof vooral niet aan blijdschap ontbreken, en het aangezigt toch niet dadelijk droeviger staan, wanneer in dagen als deze eens een schotel minder op den disch moet verschijnen, of in eenig ander opzigt het wenschelijke niet verkregen kan worden, waar het noodige zooveel zorgen vereischt. Het weinige, dat de regtvaardige heeft, is beter dan de overvloed van vele goddeloozen, en het is DANIEL en zijne vrienden niet zoo kwalijk bekomen, dat zij een tijdlang geleefd hebben bij water en moeskruiden (1). Hoe luttel gij bezit, het zal veel in uw oog worden, als dat oog slechts

(1) Dan. I: 12.

voor uwe groote schuld bij God en Gods groote liefde in christus geopend is! Klaagt dan niet te veel over drukkende tijden, maar allermeest over klimmende zonden, en bedenkt: de Heer der tijden is God, het licht der tijden blijft christus, en is de geest der tijden ook in menig opzigt verkeerd, de heilige Geest blijft werken in al wie gelooven. Weest dan vergenoegd met het tegenwoordige, want Hij heeft gezegd: ik zal u niet begeven, ik zal u niet verlaten (1). Maar alleenlijk ziet toe, dat gij bij het veel grooter verschil dan dat tusschen rangen en standen: bij den grooten afstand tusschen licht en duisternis, niet in een onboud- en onbetrouwbaar midden blijft staan, maar de regterzijde verkiest!

Zijn er ook onder u, die zeggen kunnen het dagelijksch brood niet te hebben? Ik hoor hen klagen, maar ik heb hun ook vragen te doen, die zij wel beantwoorden mogen. Is het waar, dat gij het niet hebt? Hoe menigeen zit over behoeften te zuchten, zoodra hij niet alle wenschen vervuld ziet,

(1) Hebr. XIII: 5.

die uit eene al te weelderige levenswijs voortkwamen, en lijdt in het hart, alleen omdat de verbeelding hem plaagt. Is het ook uw eigen schuld, dat gij uw brood voor het tegenwoordige mist? Hoe menigeen, die door zorgeloosheid en zedeloosheid zich den toegang tot de bronnen van een eerlijk bestaan heeft gesloten. Werkt gij wel? Bidt gij wel? Komt gij dagelijks als een bedelaar voor het aangezicht Gods, gelijk zoo vaak voor de oogen der menschen? Ach, hoe menigeen, die op deze vragen moet blozen, en voor alle dingen wel zal doen met de vijfde bede op de lippen te nemen, voor hij andermaal de vierde herhaalt! Of kunt gij zeggen, dat uwe conscientie u in deze opzigten vrijspreekt en uw hart opregt is voor God, zalig wij, dat wij u een Evangelie verkondigen mogen, dat het eerst aan armen gebragt werd! Godvruchtige armen, werpt uwe zorgen op den Heer, en Hij zal u onderhouden: Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de regtvaardige wankele! (1) Een jongeling is DAVID geweest, en een grijsaard

(1) Ps. LV: 23.

is hij later geworden, maar nooit heeft hij den regtvaardige verlaten gezien, of zijn zaad, al zocht het ook brood! (1) Hoeveel hulpbronnen heeft ook in ons midden de hand der christelijke liefde ontsloten om eerlijke armoë te steunen, en wat verborgen zegen kan er dalen op een schamelen disch, die door geloovig gebed is geheiligd! Neen, stille behoeftigen, weest niet te trotsch om te vragen, niet tegenover menschen te trotsch, maar vooral niet tegenover den Heer! Leest veel in uwen Bijbel de geschiedenis der weduwe van Zarphath, der wonderbare vischvangst, der even wonderdadige spijziging; zij zijn voor allen geschreven, maar worden welligt best door armen verstaan, en de God van ZARPHATH, van ELIA, van PETRUS, Hij leeft nog. »Maar, zegt gij, dat waren vrome vrienden van God, en ik ben zoo onrein en zoo schuldig.» Armen, ik heb u een blijde boodschap te brengen. Gods eigen Zoon is om uwent wil arm geworden, daar Hij gadeloos rijk was, en door zijne armoede heeft Hij de uwe geadeld. O, neemt Hem aan,

(1) Ps. XXXVII: 25.

en wordt in waarheid armen van geest! Dan zijt gij ook uitverkoren om rijk in het geloof en burgers van den hemel te zijn! Maar dan ook zult gij toezien om nooit te misbruiken, wat u door de hand der liefde gereikt wordt, en liever werken dan vragen; liever u bekrimpen kan kruipen; liever droog brood langs eerlijke wegen, dan dat des overvloeds langs slinksche paden genieten! Armen, gij hebt een rijken vriend in den hemel, o ziet toe, dat Hij ook van u kunne zeggen: »ik weet uwe armoede, doch gij zijt rijk!» (1)

En gij, die meer, welligt oneindig meer hebt dan alleen uw dagelijksch brood, gij hebt immers reeds tot u zelve gezegd: »wat onderscheidt u, en wat is er, dat gij niet hebt ontvangen?» (2) Ja, wat onderscheidt u, dat gij iederen betamelijken, soms ook wel eens onbetamelijken wensch van u en de uwen overvloedig bevredigen kunt; dat gij uit verschillende werelddeelen gaven en schatten ziet toestroomen tot uwen steeds overvloeienden schoot; dat gij de zaligheid

(1) Openb. II: 9.

(2) 1 Cor. IV: 7.

van het geven mogt smaken, waar anderen wel moeten ontvangen! Wat u onderscheiden moest? Maar wat anders, dan meer ootmoed voor God, die vooral het kind des voorspoeds en der grootheid zoo wèl staat, en meer liefde tot de menschen, die met u uit éenen bloede gesproten zijn, al gaat ook de één in dons, de ander in eene schamele pij? Die liefde, wij ontkennen het niet, zij wordt in deze dagen op zware schatting gesteld, en veel genade Gods is er noodig, om met onverkoelde liefde, maar ook met waarachtige wijsheid te geven. Maar eer gij u onwillig terugtrekt, bedenkt, hoeveel u gebleven is, dat gij zoudt kunnen en moeten verliezen, zoo Gods bezoekende hand het u afeischte! De scharen van armen, die het u zoo menigmaal lastig maken, zijn toch nog duizendmaal te verkiezen boven de plonderzieke oorlogsbenden, die elders de rijksten tot bedelaars maakten, en hoeveel meer stroomt u tegen van God, dan gij immer aan den broeder kunt geven! Gij hebt ook voor hem gebeden, als gij spreekt: »geef ons heden ons dagelijksch brood”: bedenk

dat, eer gij den bedeesden vrager koel en hooghartig terugwijst! Maar laat het u niet genoeg zijn te helpen, wie vragende tot u komen: die zich aanmelden, zijn niet altijd de meest hulpbehoevenden. Zoek de ware armen op, spreek hen toe, ga hen na, en gun u zelven de zaligheid, die God alleen kan waarden, van weldoeners in het verborgen te zijn. Een ernstige tijdvraag wordt door Hem in den weg zijner Voorzienigheid aan de meer gegoeden in overweging gegeven: is ook door gemeenschappelijke poging tot stand te brengen, wat afzonderlijk liefdebetoon soms nauwelijks langer kan volhouden? Moeten er ook maatregelen worden getroffen van meer doortastenden aard om bij den tijdelijken, bovenal den geestelijken nood der armen te leenigen? Mag het koren, waar de behoeftige nauwelijks meer zijn brood kan betalen, voor millioenen verstookt worden tot vloeibaar vergif, en kan het ook wijsheid zijn, aan SALOMO's woord te herinneren: » die het koren inhoudt, dien vloekt het volk, maar zegeningen zullen er zijn op het hoofd des verkoopers"? — Wij kunnen

niets meer dan vragen, en bidden u met gevouwen handen: zeg niet te spoedig, onmogelijk. Als JESUS voor u stond, wie zou Hem spijs onthouden? En ziet, Hij staat voor u in den persoon zijner armen! Zoo wie dan het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek lijden, en sluit het hart voor hem toe, hoe zou de liefde Gods in hem wonen? Ontfermt u dan over de armen, gij rijken, maar bovenal, ziet toe voor u zelve! Dankt Hem, die u alle dingen rijkelijk om te genieten verleende, en als gij aan den keurigen disch zijt gezeten, denkt aan en spreekt van de armen, niet om over hunne treken en gebreken te klagen; maar om hunnen nood te gevoelen! Als gij alles wist, wat welligt in uwe nabijheid geleden wordt, de vreugde zou vaak u vergaan: laat dan de vrucht der dankbaarheid te weliger groeijen! Als het vermogen overvloedig aanwast, wordt niet ijdel en zet het hart er niet op! Beeft voor het lot van den man, die zich zelve schatten vergadert, en niet rijk is geworden in God! En blijft, op den weg des geloofs en der

liefde, voor het ontzettend vonnis bewaard: »kind, gedenk, dat gij uw goed ontvangen hebt in dit leven!» (1)

En nu, gij allen, tot wie wij ons heden gerigt hebben, met wat woord van den Heer zullen wij van elkander scheiden? Maar hoe konden wij leeren denken aan en bidden om het dagelijksch brood, zonder dezes woords indachtig te worden: »Ik ben het brood des levens, die tot Mij komt, zal nimmermeer hongeren, en die in mij gelooft zal nimmermeer dorsten» (2). Ja, er is nog eene andere spijs, dan waarvan in de jongst verloopen maanden de prijzen dagelijks stegen; om niet geeft de Zoon des menschen het ware brood uit den hemel, want dezen heeft God de Vader verzegeld! Zalig zijn ze, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid: zij zullen verzadigd worden, hier reeds aanvankelijk en daarboven volkomen! Mijne vrienden, wij hebben onze aandacht heden, meer dan anders, bij de vele dingen bepaald, waarom wij, kinderen der behoefte, ons vaak bekommeren en verontrusten op

(1) Luc. XVI: 25.

(2) Joh. VI: 35.

aarde, maar ons laatste woord moet toch zijn: één ding is noodig! Niet slechts bruikbaar, nuttig, wenschelijk, maar noodig, voor heldere en donkere dagen, voor tijd en eeuwigheid, zelfs voor de regte behartiging onzer tijdelijke aangelegenheden noodig. Hebt gij het gevonden, hebt gij het althans reeds boven alles gezocht? Het is die geloovige gemeenschap met den Heer, die Hij zelf heeft geschetst toen Hij sprak: »voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, zoo gij het vleesch van den Zoon des menschen niet eet, en zijn bloed niet drinkt, zoo hebt gij geen leven in u zelve» (1)! Het is die nieuwe, Godgeheiligde zin des gemoeds, waarbij het onze beste spijze wordt, Gods wil op aarde te doen en zijn werk te volbrengen. Zalig, driewerf zalig, die door allen aardschen nood boven alles wordt opgeleid, om dat ééne noodige voor zichzelf en den broeder te zoeken! Zelfs op aarde zal zijn brood gewis, zijn water verzekerd zijn, want de Vader, die zijne vogelen voedt, zal toch zijne kinderen niet te vergeefs laten roepen

(1) Joh. VI: 53.

om spijze. En eens worden zij daar binnen geleid, waar de vierde bede van het allervolmaakste gebed wel het minst van allen noodig zal zijn. Dan hongeren zij niet meer, en dorsten niet meer, en eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods staat, en van het manna, dat nu nog bij God is verborgen. Christenen, bidt en werkt alzoo om het aardse brood, dat u het hemelsche vooral niet ontga!

Zijn magtig arm beschermt de vroomen
En redt hun zielen van den dood,
Hij zal hen nimmer om doen komen,
In duren tijd of hongersnood.
In de grootste smarten
Blijven onze harten,
In den Heer gerust.
'k Zal Hem nooit vergeten,
Hem mijn helper heeten,
Al mijn hoop en lust.

Ps. XXXIII: 10.